

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

КУЗЬМИНЧУК Наталії Валеріївни

на дисертаційну роботу

СЛАВКІНОЇ МАРИНИ АНАТОЛІЇВНИ

на тему «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬОГО СЕКТОРУ

НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

Одним із пріоритетних напрямів подолання економічної кризи в Україні є забезпечення економічної безпеки банківського сектору в усіх формах і видах. В Україні відбувається структурна перебудова національної економіки, що супроводжується значним вивільненням робочої сили, скороченням кількості національних банків, відповідно трансформується й регулювання банківським сектором національної економіки. Реалізація реформ у сфері банківського регулювання, пов'язані із євроінтеграційними прагненнями України та необхідністю забезпечення рівних конкурентних умов всім банківським структурам як українським, так і міжнародним.

В сучасних умовах гостро постає проблема саме забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки. Дослідження проблематики забезпечення, оцінювання, прогнозування економічної безпеки банківського сектору за сучасних умов реформування соціально-економічної системи держави набуває особливої актуальності, оскільки вона покликана вирішити проблеми, пов'язані з ризиками банківського сектору, станом системи захищеності та перспективами державного регулювання ключових показників, тим самим формуюючи підґрунтя для забезпечення сталого розвитку національної економіки України.

Наведене вище зумовлює актуальність розробки заходів забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки в нових умовах розвитку. Таким чином, дисертаційна робота Славкіної Марини

Аноталіївни виконана на актуальну тему, що має науково-теоретичне і практичне значення, її висвітлення є своєчасним та обґрунтовує новий підхід до вирішення наукової задачі.

2. Аналіз результатів, які винесені на захист. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Аналіз дисертаційної роботи дозволив встановити такі основні наукові положення, висновки і рекомендації, що відрізняються новизною і дозволяють присвоїти дисертанту науковий ступінь кандидата економічних наук.

Заслугоує на увагу *удосконалений методичний підхід* до оцінювання та прогнозування системного ризику банківського сектору, обґрунтований на основі критичного аналізу існуючих підходів, визначеної множини ключових показників і застосування до них методу таксономії та економетричного моделювання. Застосування підходу надає змогу обґрунтувати траєкторію змін значення системного ризику банківського сектору з урахуванням динаміки ключових показників, напрям якої враховується при макроекономічному плануванні соціально-економічних процесів держави.

Практичну цінність доводить *удосконалений методичний підхід* до обґрунтування сценаріїв формування рівня економічної безпеки банківського сектору, визначений за методологією оцінювання рівня економічної безпеки держави, параметри якого досліджено засобами імітаційного та економетричного моделювання. За результатами аналізу сценаріїв встановлено доцільні зміни значень ключових показників та спрогнозовано перспективні зміни рівня економічної безпеки банківського сектору національної економіки.

За результатами дослідження набуло подальшого розвитку уточнення визначення суті категорії «економічна безпека банківського сектору», яке обґрунтовано на основі встановлення відмінностей між категоріями «фінансової» та «економічної» безпеки, врахування кола відповідальних і зацікавлених суб'єктів, що надало змогу трактувати її як інструмент

забезпечення стану захищеності банківського сектору державою, Національним банком України та кожною установою самостійно шляхом виявлення, запобігання й усунення зовнішніх та внутрішніх загроз і створення умов для сталого розвитку держави. Пропонована інтерпретація розуміння суті категорії чітко визначає суб'єктів економічної безпеки та підкреслює вагомість забезпечення стану захищеності банківського сектору в певний період, а також вказує на пролонгацію заходів безпеки з метою створення умов для сталого розвитку держави.

Автором розвинуто систематизацію та формалізацію складових економічної безпеки банківського сектору за категоріями: глобалізаційна, політично-правова, регулятивна, маркетингова, фінансова, інформаційна, – використання якої на практиці надає змогу експерту уточнити спектр імовірних ризиків банківської діяльності та спостити процедуру їх оцінювання;

Здійснено розвиток структуризації знань про вплив цифровізації на економічну безпеку банківського сектору на основі використання SWOT-аналізу, що надало змогу побудувати матрицю для виявлення наслідків прийняття управлінських рішень щодо забезпечення економічної безпеки банківського сектору в умовах впливу ризиків інформаційного середовища;

Набуло подальшого розвитку механізм підвищення рівня економічної безпеки банківського сектору України шляхом формування фінансово освіченого споживача банківських послуг, який, на відміну від існуючих, має два рівні: макро- та мікроекономічний, об'єкти впливу й елементи, а саме: організаційно-методичне забезпечення, інструменти та стимули, що впливають на різні вікові групи населення й координуються спеціальним державним органом – комітетом з фінансової освіти.

Заслуговує на увагу розвинута концепція розвитку фінансової освіти для забезпечення безпеки банківського сектору, у якій фінансову грамотність та обізнаність розглянуто як базис, а економічну безпеку – як надбудову, що дало чітке уявлення щодо ролі фінансової грамотності у функціонуванні банківського сектору та забезпеченні необхідного рівня його економічної

безпеки. Відмінністю розвинутого підходу від існуючих є застосування класифікації населення не лише за віковим критерієм, а й за всіма основними факторами, що впливають на сприйняття фінансової інформації та прийняття грамотних фінансових рішень.

Цінність довели розвинуті теоретико-концептуальні положення щодо доцільності дослідження багатовимірного профілю економічної безпеки банківського сектору в інтегрованому значенні, що пояснюється необхідністю врахування суб'єктивності бачення дослідників економічної безпеки банківського сектору, виявленої завдяки формуванню різних поглядів (суб'єктів, об'єктів), які визначають конкретний кут дослідження і, тим самим, звужують межі наукового пошуку відповідного інструментарію, множини показників, статистичного забезпечення, наслідком чого є формування фрагментарних висновків, які в принципі суперечать суті багатоаспектної та багатосуб'єктної категорії економічної безпеки банківського сектору.

Таким чином, в межах дисертаційної роботи автором отримано наукові результати, які є суттєвим внеском в економічну науку в галузях забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки і доповнюють їх конкретними положеннями теоретичного і методичного характеру.

Отримані у дисертаційній роботі наукові результати, сформульовані висновки і рекомендації є науково обґрунтованими, базуються на використанні класичних, новітніх поглядів та підходів щодо забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки. Для досягнення поставленої мети та реалізації поставлених завдань у роботі автор у процесі дослідження використав базові принципи побудови наукових досліджень, фундаментальні положення економічної теорії, макро- та мікроекономіки, статистики, методологію економетричного моделювання. Зокрема, використано такі основні методи дослідження, як: індукції, дедукції, аналізу, синтезу, узагальнення, абстрагування, уточнення, термінологічного аналізу, аксіоматичний – для структуризації знань про теоретичний зміст економічної безпеки банківського сектору національної економіки України, уточнення суті

категоріального апарату; трендовий аналіз, структуризації, експертного оцінювання – для визначення складових економічної безпеки банківського сектору національної економіки, систематизації методів та показників оцінювання економічної безпеки банківського сектору та надання характеристики ризиків банківського сектору на основі джерел їх виникнення; спостереження, вимірювання, розрахунковий, трендовий аналіз – для дослідження тенденцій щодо основних показників, які визначають стан забезпечення економічної безпеки банківського сектору; узагальнення, статистичний, таксономічний, регресійний аналіз – для оцінювання та прогнозування системного ризику банківського сектору національної економіки; стратегічний аналіз – для дослідження впливу цифровізації банківської діяльності на економічну безпеку банківського сектору України; таксономічний, імітаційне моделювання, регресійний аналіз – для обґрунтування сценаріїв зміни рівня економічної безпеки банківського сектору України; гіпотетико-дедуктивний, критичний аналіз, концептуалізацію – для обґрунтування механізму підвищення рівня економічної безпеки банківського сектору.

Дослідження насичене ілюстрованим і табличним матеріалом, що полегшує сприйняття роботи, а також свідчить про обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій. Виконане дослідження свідчить про широку і глибоку обізнаність дисертанта з науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених, в яких досліджуються проблеми забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки, основи та регулювання національної безпеки, питання, що пов'язані з їх практичною реалізацією, моделювання та прогнозування на макро- та мікрорівнях.

3. Практична значущість наукових результатів

Науково обґрунтовані і поглиблені автором теоретико-методичні засади забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної

економіки та практичні рекомендації підлягають широкому застосуванню як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності.

Розроблений комплекс заходів щодо забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень всіх суб'єктів банківського сектору в нових умовах господарювання. Їх практична значущість визначається відповідними науково-прикладними результатами, які знайшли впровадження у практичній діяльності Запорізької обласної організації Товариства "Знання" України та у роботі ПАТ АКБ "Індустріалбанк". Результати їх впровадження підтверджено відповідними довідками і актами. Положення дисертації також використано під час розробки та викладання навчальних курсів в Класичному приватному університеті.

4. Аналіз публікацій та повнота відображення результатів у авторефераті

Основні ідеї, положення й висновки дисертаційної роботи опубліковано в 23 наукових працях, з яких: 14 – статей у наукових фахових виданнях України, у тому числі 7 – у виданнях, включених до міжнародних інформаційних і наукометричних баз. Внесок автора в опубліковані колективні роботи конкретизовано в списку публікацій. Опубліковані праці відображають основний зміст дисертаційної роботи. Усі одержані результати висвітлені у відкритій печаті досить повно. Автореферат розкриває основні положення дисертаційної роботи і відповідає її змісту та структурі.

Положення дисертаційної роботи достатньо обговорені і пройшли необхідну апробацію. Основні теоретичні, методологічні та практичні положення і результати дисертації доповідалися на 7 українських та міжнародних науково-практичних конференціях.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів. Автор є безпосереднім ініціатором проведення наукового дослідження, ним самостійно сформульовано і обґрунтовано теоретичні розробки, висновки і рекомендації, а також здійснено керівництво практичним впровадженням результатів дисертаційної роботи.

За структурою робота містить вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, додатки і список використаних джерел. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Зміст автореферату й основні положення дисертації, висновки та пропозиції є ідентичними.

Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Текст дисертації викладено науковим стилем, грамотною українською мовою.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації та автореферату

Слід відзначити достатньо високий теоретико-методичний рівень виконаних в роботі досліджень, але мають місце деякі недоліки та дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. У підрозділі 1.3 та 3.3 автор доводить тезу про доцільність дослідження багатовимірного профілю економічної безпеки банківського сектору в інтегрованому значенні. Недостатньо чітко визначено автором, яким чином формується та яку кінцеву структуру має пропонований профіль.

2. У табл. 1.2 представлено Матрицю узгодження економічних інтересів суб'єктів національної економіки з метою забезпечення економічної безпеки, стор. 44 дисертації, структура та зміст елементів якої визначає не міру узгодженості, а інструменти та напрями, що потребує пояснення.

3. На стор. 50-55 дисертації наведено результати дослідження та переваги рейтингових методів оцінювання банківських структур та банківського сектору, проте, автор не використовує, а було б доцільно, рейтингову методологію для оцінювання економічної безпеки банківського сектору національної економіки.

4. У підрозділі 1.3 дисертації автор провів структурування економічної безпеки банківського сектору національної економіки України, проте, вимагає уточнення вплив фактору часу на зміни параметрів структурування.

5. Другий розділ дисертації присвячено дослідженню основних тенденцій банківського сектору та стану його економічної безпеки. Проте, доцільно було б пояснити вплив фактору кризи на зміну тенденцій показників до 2014 р. та після.

6. Підпункт 3.3 дисертації присвячено розвитку фінансової грамотності як фактора економічної безпеки банківського сектору національної економіки, зміст якого доповнено матеріалами підрозділу 2.3, присвяченого питанням поширення цифровізації. Проте, автором не встановлено зв'язок взаємовпливу факторів цифровізації та фінансової грамотності населення.

7. Загальний висновок.

Розглянувши дисертаційну роботу Славкіної Марини Анатоліївни на тему «Економічна безпека банківського сектору національної економіки» можна зробити наступний висновок.

Дисертація є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням на актуальну тему, містить оригінальні методичні підходи, теоретико-прикладні, методичні положення та практичні рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки.

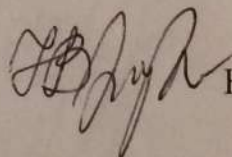
Зміст дисертації відповідає визначеній темі дослідження, поставлені наукові завдання вирішені, а мету досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни, мають теоретичну, прикладну та практичну

цінність. Отримані наукові результати, висновки та рекомендації обґрунтовані, пройшли необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають профілю Спеціалізованої вченої ради при Класичному приватному університеті.

На підставі проведеного аналізу вважаю, що подана до захисту дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності, а також вимогам, викладеним у п.9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами), затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. №656 та №1159 від 30 грудня 2015 р., а її автор Славкіна Марина Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу, менеджменту
та підприємництва
Харківського національного університету
імені В.Н.Каразіна

 Н.В. Кузьминчук

